

Megjelenik hetenkint háromszor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 frt. 6.
Félévre 5 frt. 50 kr.
Egy negyedre 3 frt.
Egy órára 1 frt.

Szerkesztői szállás:

belső tudósítás 122 szám.

Kiadó hivatal:

Központosa Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

5t. hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr.
2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Hansenstein és Voglernál (Neuer Markt 11 szám.)
Pestben: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyitottéri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez csimendők.
Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál keze tetik.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY” 1870-ki XV-dik évfolyamára.

Előfizetési-díj:

Egész évre 10 frt., félévre 5 frt 50., évfolyamra 3 frt., egy órára 1 frt.

„K. KÖZLÖNY” magán távsürgönye.

Feladatott Pesten aug. 19-én 9 óra 40 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra 19-én 12 óra 30 p. délbe

Az aug. 16-iki csata a francziákra nézve kedvezőleg végződött. Viszszavonulásukat a Marne mögé végrehajtották. Augusztus 17-iki csata Mars (?) Latour táján a francziák előnyére szakadatlan foly. Palikao a kamrák 18-iki ülésében így szól: A csatáról érkező hírek jók; a poroszok veszteségei nagyok; Bazaine 18-án jelenté, hogy az ellenség az egész vonalon visszavetett. Trochu Páris kormányzójává, főparancsnokává nevezte. Proklamációja, mely hangsúlyozza, hogy a veszély idején minden párt összetart, az összes lakosság által tetszéssel fogadtatott. Páris csendes, kész végső védelemre is. A francia flotta 17-ke óta zár alatt tartja a keleti tenger német kikötőit.

Feladatott Pesten aug. 18-án 5 óra 20 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra 18-án 10 óra 15 p. este.

A poroszok elismerik a Verdunnél (?) szenvedett nagy veszteségeiket. Döring, Wendel tábornokok elesetek. A francia kamrák ülésében Thiers azon meggyőződését fejezi ki, hogy Páris legyőzhetlen ellentállása megleckézteti az elbizakodott ellenséget. Duvernois jelenti: kormány képes a várost élelemmel kellően ellátni. Híre jár, hogy Oroszország azon javaslattal lépett fel a semleges hatalmaknál: győzőn bármelyik harcoló nagyhatalom, egyiknek se engedjék meg országa területének megnagyobbítását.

Pest, aug. 16. 1870.

(r. l.) Budapest most csak úgy hemzseg... a sok tendenciózus harcz-hírtől, telegrammtól és a tömördek idegentől, kiknek számát é héten bátran merem tenni leg-alább tízezerre.

A táviratok, melyek küldésére ön, olvasó-közönsége érdekében útasított, meghagyván, hogy a költséget nem kímélve, mindannyiszor valahányszor fontos tény lesz constatalva, telegrafirozzak, — egyszerre csak fennakadtak. Ennek egyszerű oka van. Én nem magam gyártom a táviratokat, mely — nem irigylendő mesterséghez — sok kollégám ért, — forrásom pedig elapadt. Más szóval: a legutóbbi távirat, mindenesetre fontos események óta, semmi pozitív tény nem adta magát elő, a mely a távira-költséget, még a legpazarabb bőkezűség mellett is megérdemelte volna. (Az óta sok megváltozott) szerk. A harczterületről még ma sem érkeztek új fordulatot jelző tudósítások. Az állapot a régi és dióhéjba szorítva röviden így elmondható. A francziák a wörthi ütközet után, a mely mindkét félre nagyon véres volt, rendben vonulnak vissza, a poroszok pedig óvatosan követik. Legvalószínűbb azon föltevés, mikép Napoleon egészen Páris faláig fog hátrálni, hadseregével és itt teend mindent kockára, azaz: vívandja a döntő ütközetet; ha ugyan a porosz engedni fog ennyi időt. Vilmos király nagyon jól tudja, hogy minden talpalatnyi francia föld elfoglalása

néhány zászlójába kerül, még ha csata nélkül történik is a foglalás, még ha egy embert sem vesz is, — mert az ellenséges vidéken egyetlen kis városkát sem hagyhat jelentékeny helyőrség nélkül. Ezenfölül jól tudja, mikép ha Páris előtt menend véghez a nagy harcz, azalatt, míg odáig hátrálandnak az ellenséges hadak, bizonyára szerveztetni fog az élet-halálra kész nemzeti sereg, t. i. az egész nép fel fog kelni és így tetemesebb erő, lehet mondani összes Franciaország áll majd vele szemben. Ez — kétségkívül — megannyi ok, melynek következtében a porosz seregeket, vezéreiket siettetniük kell. Ha még ezekhez hozzáadjuk, miszerint Párisban azon hír terjedt el, hogy Napoleon lemond és regenség veendi kezébe a hatalmat, az események hű képét terjesztették az olvasó-közönség elé.

Áttérve a belügyekre, meg kell mondanom, minő indokból seregett itt most össze annyi idegen.

Tegnapelőtt tartatott meg az osztrák-magyar nyomdászok harmadik közgyűlése, melyen a bécsi „Guttenberg-Bund“-on kívül mintegy 32 lajthántúli város vala képviselve.

Tegnap — az e célra nagy ügygyelbajjal megnyert országgház teremében — nyitottatott meg a magyarországi néptanítók egyetemes közgyűlése, melyre az ország legtávolabb vidékeiről is mintegy háromezeren jelentek meg. — Végül:

E hó 20-kán lesz az országos dalárünnepély, melyre legalább négyezer embert várnak.

Míg a sok gyűlésben nézetekkel nézettek, elvekkel elvek ellen harcolunk, ott künn fegyverekkel gyilkolja egymást — a civilizatiót terjesztőnek nevezett XIX-dik században két szomszéd nemzet.

Civilisatio és háboru!..

Keserü gúny!

Lapszemle.

„A porosz győzelmek.”

„Minden jel arra mutat, hogy a francia hadsereg a Mosel melletti döntő ütközetben is, mely, míg e sorok sajtó alá kerülnek, tán meg is történt már, a porosz túlerőtől vereséget fog szenvedni. Hogy oroszán bátorrággal vívunk e a francziák és vereségükért drága árt fizetnek, legkevésbet sem változtat a dolgon, mert mai nap csak a kézzel fogható eredmény nyom vala, a politika mérle gében. — Franciaországuk nem kellett volna háboruba kezdeni a siker esélyeinek megfontolása és bizonyosság nélkül arra nézve, hogy mily állat: szándékoznak elfoglalni a hatalmak a két hatalom óriási harcával szemben a dolgok valamely váratlan fordulattal.

„A ki még kételkedék némileg a mostani háboru kimenetelén, bizonyosságot merithetne erre nézve azon mindenesetre feltűnő körülményből, hogy a porosz lapok Poroszországban ugy, mint Ausztriában mindjárt a nagy, de véres győzelm után, melyet a poroszok a koronaherezeg és Steinmetz vezénylete alatt arattak, egyszerre, mintegy sugallatra, tiltakoztak minden diplomatiiai beavatkozás ellen a poroszoknak Párisba leendő bevonulása előtt. Vajjon akkor is perhorrescáltak volna e az ilyen int-revenciót, ha a kocka másképp dől vala el a Poroszország kudarcot vallott volna: egyelőre, mint fölösleges kérdést, mellőzni akarjuk.

„Vegyük közelabbról szemügyre e helyütt csak a következményeket, melyeket a Mosel melletti francia haderő megsemmisítése első sorban Franciaországra nézve maga után vonna. Hogy ezáltal a szabadság ügye mitsem nyerne, ezt tudtuk a porosz lapok bizonyítgatásai nélkül is; a szabadság egyike azon virágoknak, melyek a porosz sisak alatt nehezen tenyésznek. Poroszország ennek dacára nem fog kéni a forradalmat Franciaországban lehetőleg elősegíteni, hogy így a francia pártok egymás elleni-társaja által épen a korábban szított forradalmat annál könnyebben elnyombassa a Poroszország kegyéből valamelyik Orleans-t emelje a francia trónra. A hatalmas Poroszország már csak jó barátságból is orosz szomszédja iránt, kivel jó lábon állani egy-nél több oka lehet, s a jó német nép iránti szeretetteljes gondosságból sem tűrheti egy közérzetesség veszélyes és ragadós szomszéd-ságát. Természeteszerű következménye ez minden családi politikának.

„Míg az orléans-dynastia, ha csak némileg is, meg nem erősödik a míg Poroszország az új uralkodóbáztól minden elttie szükségesnek látszó biztosítékot nem nyer arra nézi, hogy az neki Európában a gazdalkodásra szabad kezet enged: mindaddig Frankhont a porosz csapatok megszállva tartandják és „kieszik.” Ez, a jó étvágyról itélve, melyre nézt 1866 ban Cseh és Morvaországban oly fényes bizonyítékot szolgáltatott, több mint valószínű.

„Így és nem másképp alakulnának a dolgok legelőször Franciaországban.

„Ha vajjon Bismarck gr. ismeretes mérsékeltsége mellett Auszria-Magyarország megki-méletlenk e az átalakulástól? — oly kérdés, melyre a feleletet bizvát átengedhetjük azon organumoknak, melyek a berlini kabinet szándékaitaiba jobban beavatvák. Egy, a pesti országgyűléseiről hazatért baloldali követ határozottan és szilárdul azt állítá ugyan, hogy Magyarország területi épségét a porosz kormány biztosítja; no, de tudjuk jól, mit tartunk az ilyen biztosítékokról, compensationalis, vagy szerebrakandó dolgok tekintetében épen nem válogatósak Berliuben; aztán az adriai tenger partjain, Fiume táján sem laknak csupa tősgyökeres magyarok. Ha Dél-Tirol Olasz Tirol, miért ne lehetne ugyanily Fiume Olasz Fiume.

„Nem mi gondolkozunk így Magyarország integritásának tiszteletbentartásáról, hanem a berlini, vagy olasz kormányának adandó alkalommal igen könnyen eszébe juthatna így gondolkozni, minthogy épen a német és olaszországi egyesülési- és beolvasztási törekvések iránt oly nagy odaadással lekezelő magyar ellenzéki sajtó magatartása feljogosithatná őket ilyen gondolatmenetre.

„De valóban utálattal kell előltenie az elfoglaltat, midőn háborubau emberies tény és erkölcsiéigről hall beszélai, ezért azonban fegyvertelen földmivelők csoportosan lövetnek, iskolásgyermekek egymáshoz közzöttenek s őrizet alá té tetnek; nevetésének kell feltűnni, midőn pl. az új francia miniszterelnöknek azt hányják szemére, hogy Chinában emberteleutl járt el; más részről azonban egyetlen szóval sem említi, hogy a porosz premier nem szakmányolt s ajándékozott ugyan drágagyöngyöket, de azért koronákat s egész országokat rabolt minden kigondolható immoralis eszközrel. Ha helyes, hogy az erő előbbre való a jog-nál; hogy a pénz ott vehetjük, hol kapjuk; ha ily maximákat helyeslünk csak azért, mert a porosz premier proclamálta: ugy a legnagyobb ellenmondás, ha egy más ország miniszterét az erkölcsi érzet ellen elárvetett sokkal csekélyebb vétésekért sárral dobáljuk.

„Legyünk igazságosak, hogy igényt tartassunk arra, miszerint mások is igazságosak legyenek irántunk.”

„Im ezeket írja az 6-szász „Herm. Ztg“ aug. 15 ki 196 dik számúak főcízikke. Am vesse össze ezzel a „Magyar Polgár“ bármelyik józanul gondolkozó olvasója azon cikkeket, melyekben a politikai rövidlátás, indiának módjára ujjonganak a francia nemzet megaláztatása felett, — s ha e mellett látai fogja, hogy a germán eredetű szász sem tekinti a zűndadél politikát az alkotmányos szabadság jelvényének, míg a „Magyar Polgár“ csak ugy nyalja falja a francia vértől pirosolt porosz szuronyokat — ám halgassa meg a magyar sziv verését és mondjon magában ítéletet józan eszével az olyan kiméletlenség fölött, mely egy nagy nemzet szerencsétlensége felett oly uddorító módon tud, és siet ürvendezni.

„A „Magyar Polgár“ politikai belátásának illustrálására ide igatjuk meg az újvidéki „Srbaki Narod“ és a Mocsonyi féle ismert „Albina“ nyilatkozatait.

„A „S. N.“ aug. 10 ki számában, a porosz fegyverek győzelmét hirdetvén, ezt a délkeleti szláv népekre nézve fehivásnak tartja, hogy rablánczaikat rázzák le.

„Franciaország és Ausztria Magyarország kéletnek szabadságát mindögyre akadályozták és akadályozzák.” Mindkét hatalmasság szorult helyzetbe jutott; nem kétkedik benne ezikköz, hogy a Szávan túl (vár t. i. Szerbiában) a mai kedvező körülményeket saját előnyükre fogják tudni kizsákmányolni.

„A belgrádi kormányt figyelmezteti, hogy a mai fontos viszonyok közepette szerencsésen válassza meg szövetséges tarsát, mert ettől függ Szerbia szerencseje és haladása.

adja át e tartományokat jószántából Szerbiának; mert ha nem, megrögzött makacsságának fegyverrel fogja eljé venni Szerbia.

„Az „Albina“ így szól: „Végre tehat Osztrák-Magyarország is nyíltan szól. Franciaországnak — e részről — jelenlegi szerencsétlen helyzetében — nincs mit várnia. Ha a szerencse kedvezett volna a francia fegyveresnek, Osztrák Magyarország kész leende a predaosztásban részt venni. Azonban Beust és Andrássy urak csalatkoznak önző számításukban. Poroszország jól van értesülve a salzburgi találkozás részleteiről, — s Oroszország sem felelte el Ausztriának 1854 ki terveit. A budapesti és bécsi önző urak azonban vigyázzanak: mert közel az óra, melyben a poharat ki kell üríteniük. S ha Germania eltporja Franciaországát, lassák mikép fogják megvédeni a német tartományokat Porosz, Gácsországot pedig Oroszország ellen.

Belügy.

„Az első egyetemes magyar tanítógyűlés f. hó 16 án tartatott meg Pesten a képviselőház tanácskozó termében az ország minden részéből nagy számmal megjelent néptanítók által. Az első ülést megelőzőleg Böz s örményi M. kecskeméti tanár mint korelnök, előtllése alatt értekezlet volt, melyen a tárgysorozat megállapításán kívül, a tisztviselők is, e ezek között Zichy A. budapesti tanfelügyelő elnökük megválasztott. Másnap 8 án Zichy A. elnök mielőtt az ülést megnyitná, bemutatja Tanárty Gedeon államtitkárt, mint a vallás- és közoktatási ministerium képviselőjét, ki szép rövid beszédben üdvözli az összegyűlt tanítókat. A miveletlen nép sorsa, ugymond, nem lehet egyéb alarendeltségnél; ez állapot meg kell szüntetni a nép nevelése által. A kormány erre nézve a körülmevnyekhez mérten eleget tett: már most a népen, különösen a néptanítókon a sor. Viharos élejjenzéssel fogadott beszéde után elnök megnyitja az ülést, hasonlóképp nagy tetszéssel fogadott beszédben elősorolva a népnevelés terén eddig elért eredményt s különösen kiemelve, hogy ha az államnak van joga büntetni: ugy kötelessége nevelni is; azon nézetét nyilvánítja, hogy erre nézve leginkább támogathatja az államot épen a nép. Áttérve a napirendre, bárom indítvány fogadtatott el: a Neumann Soma előadó részéről a komáromi tanítóegylet által, a „népiiskola és társadalom“ cz. értekezésből levont indítvány, melyszerint az élet és iskola közötti ürt betöltése véget népnevelési egyletek alakítandók az isk. batóság, tanítótestület és közönségből művelődési és könyvterjesztési czéllal bíró szakosztályokkal. Erre Madzár J. pécsi gym. tanár ezek kebelében önképző népkörököt indítványoz, mi a harmadik Pirk Gy. jászberényi tan. által előadott indítvánnyal: a rabok iskoláztatásáról elfogadtatván, a gyűlés eloszlott.

Hétfalu, július végén, 1870. *)

Hétfaluban valóságos forradalom van, de nem 1848 féle, mert hála az egek urának, a magyar és román nemzet közé itt hasító éket biába üt egy harmadik bár gyakorlott ügyessége, esabító mosolya, madárfogó leucseje nem hiányzik az együgyű meggyerésére.

Hétfalu 1651 előtt nem ismert földesurat, mert Nagy Lajos magyar király rendelete szerint e nép a törzsvári, tömöri, ósánczi és bodzai szorosokat mint szabad katonacép védelmezte a betörni akaró knok és más ellenségek ellen, oly szabad volt, mint a barcasági szász falvak szász lakosai. Rátózi fejedelem e népet Brassónak csak közigazgatása alá adta, de nem adta és nem adhatta mint szabad népet neki jobbágyi szolgáltatételre, ezt nem lehet elhinni és elhitetni, míg Brassó elő nem mutatja okmányait. Ha Hétfalu viszonyaira a patenst alkalmazzák, Brassó marad a győztes fél, Hétfalu népe pedig akasztza a boldus tarisoyát nyakába s bagyja el edes hazája azon vidékét, melynek századokon át ura volt. Ha valaha, most van ideje a kormány és nemzet támogatásának. Hétfalu története 1651 óta perlekedésből áll, e nép soha sem biri jogaihoz jutni, mal-mok, korcsmák, búszkek, havasok, erdők és dézma is mind idegen birtok lettek; most pedig mint urbereket Brassó varosa roppant költséggel

*) Nem tudjuk, vajjon nem látja-e ezikkiró tulsttét szinben a dolgokat, az elkeveredés szemüvegén át vizsgálván azokat; de körendjük ezikkét azért, hogy kiderítve a sretinek valódi alapota, rés nyiljek a mielőbbi orvoslá-ra, e tájra fordulva a magyar kormány éber figyelme és gondoskodása. Szerk.

járó perrel támadta meg a sepsi-szent-györgyi urbéri törvényszéknek. Itt már világosan látható, mire tudta vinni Brassó az egy vallásosság alapján a papok, tanítók, jegyzők és bírák elnémetését, nem a protestáns evangéliumi szeretet fűzte össze a két nemzetet, azért Brassó e szivtelen föllépte oly elkeseredést szült e nép szívében, hogy az egyházi elszakadásnak okvetlen be kell következnie. Mert nem elég az uraim, hogy Luther kateját végig tanítassák velünk, ők pedig ne tarták meg, s csak annyit hagyjanak kezünkben, a mennyi az igavonó marháknak sem elégséges.

Ne nevesen senki ez állításra, nincs kedvem túlozni. A hétfalvi magyar és román nép elkoldosodása mind inkább kezd terjedni, dacára annak, hogy a sűrű kancsó mellett némely hízó has e nép nyomorult állapotát fényes színben szereti feltüntetni a világ előtt. Papok, tanítók, jegyzők, bírók, esküdtek, tisztek, éjörök, pásztorok, orvosok, fizetése, inspectorok napidija, mely minden községben egy éven át tetemes összeget tesz, templomok, iskolák, irodák, papi, jegyzői, orvosi lakok építési és fenntartási költsége mind az egyes ember zsebéből kerül ki; hát még mennyi, mit nem akarok a világ előtt kikürtölni; a brassói erdőszők székér számra árultatják a templomok előtt a szegény lakóktól elvett fejzékét és lánczókat; az épületfát Hétfalu szabadon hozta saját erdőiből, most Brassó egy házra való tüpeltfáért elvesz 50, 100, 150 új frtot, s ha egy tüzetet beáll: akkor előáll a város 900 frt követeléssel. Közjövdelem nincs semmi, az ügyvédek ismét csak az egyes embereknek kell fizetni; ha bizottmány száll ki Brassóból, azt ismét az egyesek zsebéből kell felhajtani, mert a községi pénztár üres. A szegény emberek nem mernek kiáltani, mert jaj annak, a ki itt panaszkodni mer.

Miből fedezi a szegény magyar és román mind ezeket? A források kezdnek apadni, a legjobb gazdánál sem találás annyit, hogy legalább egy fiát tudományos pályára adhasse, stipendiumok Brassóban nincsenek lutheránus magyar fiak számára. Kezd tehát beállni az anyagi és szellemi szegénység és az óriás pernek vége talán — mitől óvjon meg az ég! — vesztés leand, mert pénz nélkül a szegény községek a gazdag Brassóval ki nem állják a versenyt.

Hétfalu egyedül áll maga erejére támaszkodva; a minap összeszedte a két nemzet erejét és Buda Pestre egy küldöttséget menesztett, mert a sok csapás mellé még egy csapás került fejére, az t. i. hogy Hétfalut beosztották a távol fekvő Földváron felállítandó egyesbíróshoz, holott 1850-től egész 1860-ig volt Hétfalunak Hosszafaluban járási hivatala számos személyzettel és elég teendővel. Soba meg nem foghatjuk azt, miféle politika vezette a barcasági szász követ urainkat e beosztásban, vagy talán attól féltek, hogy ha Hétfaluban ismét törvényszék lesz, ott oly magyar és román hivatalnokok ültek fel sátorfájukat, kik az óriási perben nem Brassó, hanem Hétfalu malmára hajítják a vizet. Vagy attól tartottak, hogy a jelenlegi inspectorok kenyér nélkül maradnak; ne féltsék őket, e szegény nép mindig tudta méltányolni az érdemet, s ha kedvük van tovább boldo-

gítani e községeket, csuszva mászva folyamodunk a magyar kormányhoz érteük. Jertek Zajzonba kedves atyámfiai a lássátok a brassói inspectori kulturát, mely tökéletes háborúba bonyolította a községet; a zajzoni község küzdelmé megérdemlené, hogy egy újságíró a nyári időnyre fűrdő használása végett oda költözék és tanulmányozná Zajzonban Hétfalu jelenlegi pompás helyzetét stb.

Ily körülmények közt óhajtván, epedő szívvel várja a majd csüggedésig levert, kémekkel körülvevett, idegen érdeknek szolgáló némely községi hivatalnokkal nyakig jóllakott nép az új szervezést; hiszszük, a magyar kormány, s mind azon derék hazafiak, kiknek tudomásuk van Hétfalu szomorú állapotjáról, mely szoros kapcsolatban áll a baza sorsával, gyorsan fognak intézkedni és segílyt nyújtani, midőn saját követveink rólunk megfelekedni látszanak. Igenis megfelekedtek, mert imo Háromszéknek megengedték a kis üstökkel a pálinkafőzést, pedig marhatartásra sokkal termékenyebb, alkalmasabb, mint Hétfalu vidéke, mely ugyeszlóva tiszta közszéklákból áll; sehol az országban nem lehet annyi gyenge marhát találni, mint itt, mert télen által a szász és székely községekből hozzák az idevaló magyar gazdák a polyrát és szalmát; kaszállóink alig toremek egy arasz magas füvet, szántóföldeinkről ha felmértünk egy véka földet s megrostáljuk, annak felinél több kövecs; hat száz éve, hogy égeti Hétfalu a meszet, az elfogyasztott kövek helye még sem látszik; mégis nem találkozott senki, s még a háromszéki követ urak sem szólaltak fel Hétfalunért, és kérdem, miért fussunk, fáradjunk a követválasztáskor, ha a választó nép anyagi jóllétét az illető követ urak szem elől tévesztik.

Hát a hétfalusi vasúttal hogy állunk! Ne haragudjál reánk székely nép, ha Brassóból most már másodszer küldözgetik a tiszta ivet az azon megbagyással, hogy azokat névvel írják tele, de fejet ne adjanak neki. Aláírták biz az ivet sokan parancsolatra, de némely községben tisztán oda is írták, hogy a vasút Brassótól Kézdi Vásárhelynek menjen és mi történt: „megharagudt Hérmán és feldölt Parázmár“, pedig az illető nagy úr ezt mondta egy hétfalusi bírákn Brassóban: „mi is Ojtoz felé akarjuk már vinni, azért írják alá, de fejet ne csináljanak neki“, és csak az ily fejletlen ivet fogadta el, a többi visszadobta. Így bannak el itt a szegény néppel olyanok is, kikből magyar ember nem várná. Ne itélj kedvezőtlenül e népről, szeretet Székelyföld! hanem sugd meg országgyűlési követideink, hogy mozdítsanak meg minden lehető Hétfalui érdekért, mely szoros összefüggésben áll Háromszék érdekével.

Hát tudja-e az olvasó közbene, mi uton a módon vesztette el Csernátfalu, Križba és Apáca dézsmakárpótlásának felét? s itt ismét a magyar nemzet romlása áll elő, mert e papi állomások megürültével nem találkozik eléggé képzett egyén, ki ily csekély fizetés mellett a nép tanítására vállalkozik!

E sorokat csak azért szándékoztam a nyilvánosság elé bocsátani: vajha a kormánynak egy hozzánk közel levő derék hivatalnok incognito beutazná a barcasági magyar falvakat, körül tekint minden nagybatalom-szerű állása dacára, az osztrák-magyar monarchiát is.

II. „A continens két oly nagy nemzet van, melyek a hasonló nagyszámú harmadikkal, az oroszokkal, akár külön, akár együtt — szövetkezve, a siker kilátásával hajthatják végre Európa többi részeinek felosztását. E két nemzet pedig, melyek ép úgy, mint az orosz, egy roppant birodalom magvát képezhetik, — e két nemzet: a francia s a német.

„A mely uralkodóból a francia, vagy illetőleg a német nemzet egész erejére bizony támaszkodhatik: annak csak akarnia kell szövetkezni Oroszországgal, s megkiesérthetik — sőt kedvező constellatiók közt keresztül is vibetik — Európa felosztását, ha nem egyszerre, ugy időről időre.

„Bármily kárhözatos terv is ez s habár sikerülése esetére befejezést a három, vagy két osztozkodó közt élethalál-harc sem maradhatna ki: annyi tény, hogy az illető felosztás nem új eszmé; tény, hogy már egyszer Európa ily felosztás küszöbén állott, s végre tagadhatlan az is, hogy ily felosztás veszélye njobl fenyegeti a continenset. E veszély egész teljében állhat elő azon esetre, ha a most megindult francia-német háboru az egyik hadakozó félnek eclatans diadalával végződik.

„Mondám, hogy ez nem új eszmé, s hogy Európa már egyszer ily felosztás küszöbén állott. Ez 1807-ben volt, midőn I. Napoleon a porosz hatalom eltiprása után, Sándor orosz czárral a Niemen folyó közepén a tilittai békeszerződés praeminariát állapította meg. Azon időtől kezdve egyideig a francia s az orosz kabinet e tervet komolyan szellőztették, s ha sikerült volna megegyezniek egymás közt, bihetőleg végre is hajthaták volna. Ugyanis, Németország legnagyobb része a „rajnai szövetség“ neve alatt, Franciaország hatalmi köréhez volt kapcsolva, Spanyolország trónján egy Bonaparte (Joséfel), a napolyi trónon Murat francia tábornagy ült, éjjelaki s közép Olaszország Franciaországhoz tartozott (résben olasz

tene és meghallaná a meghallani valókat s illető helyen orvoslást kérne a sebekre, melyek szeretetlen kezek bolygatására folytonosan vérzenek.

Egy honfi.

A csatatérről.

A poroszok nagyobb erejű támadásának stratégiai célját illetőleg némi hozzávetéssel szolgál egy bécsi lap, melyben ezt olvassuk: „Azon mozdulatok, melyek a porosz koronaherceg seregének részéről történnek, — a mely magában elég erős arra, hogy esetleg elfogadjá a harcot a francziákkal — arra mutatnak: hogy ezen sereg Nancyt alul át akar menni a Meurthe vizén, azon pillanatban fenyegetendő a francziák jobb szárnyát, a midőn a 2. és 1. porosz hadsereg erőszakolni fogja a Mosel-vonalat, Metz és Nancy között. Világosan szólnak ezen cél mellett a távirati tudósítások, a porosz főhadiszállásról, Herynből (5 órányira Metz-től a Gros-Tenquien uton.) A francziák nem akadályozzák a Meurthe-n való átmenetelt, s kitriteték Nancyt is, a melyen már 13-kán porosz lovaság portyázott keresztül. Ha a francziák megtartják a Mosel-vonalat, akkor hátuk és oldaluk védelmére végett a koronaherceggel kell szembe állítani hadseregeik egy részét. Ha Bazaine gyengécske érzi magát arra, hogy a koronaherceget és a más két hadsereget a Moseltől visszanyomja, akkor válassza a következő: vagy visszavonul a Meuse-át és Chalons nak megy; vagy arcot fordít délkeletnek s Verdunre támaszkodva, concentrált állásban várja be a porosz német seregeket. Ez utóbbi hadműveletnek még lehet sikere: mert az egész német haderőt egy pontra vonja, s a döntő csatáig függőben tartja a bal szárny előnyomulását.“

Mint Párisból 15-ről jelentik, Metzből igen megnyugtató tudósítások érkeztek. A Bazaine vezérelte alatti fősereget 300 ezer főre számítják. Tetemes tűzserégi anyagszerkek állanak rendelkezésre. A balti hadikikötők legközelebb bombáztatni fognak. Páris nyugodt s félelem nélkül van.

Az aug. 14-iki longuevillei ütközet, melyet mindkét fél magának tulajdonít, ugy látszik, a franczia seregek visszavonulását fedező utóhad csatározása volt. Ily előcsatározásokra még el lehetünk készülvé, ha a francziák a Maas és Marne-vonalat ép úgy nem akarnák védeni mint most a Mosel-vonalat odahagyták. Minden nap mely ütközet nélkül mulik el, valóságos győzelem a francziákra nézve, mint ez Magyarországra a negyvennyolc negyvenkilencediki nagy téli visszavonuláson gyakorlatilag tapasztaltuk, melyre a tavaszi diadalmas hadjárat következett.

A francziák az eddigi tudósítások szerint, a Mosel vonalat egészen föladták a folyton vonulnak visszafelé s ha a chalonsi mezőn sem ütköznek meg a merészen előre nyomuló németekkel, ugy a döntő ütközet kétségkívül Páris falai alatt fog vívanni.

Nagyon el van terjedve azon nézet, hogy a francziák a németeket az ország bensejébe csalva, a mint ezek győzelműktől elkábitva, teljesíteni is látszanak kivánságukat, azt reménylik elérhetni,

királyság“ cím alatt, részint közvetlenül), Belgium, Holland s a Rajna melléki német területek be voltak kebelezve Franciaországba, az osztrák-magyar monarchia pedig a hosszas háboruk folytán ki volt merülve. Az osztozás tárgyát akkor a hatalmas Orosz- s Franciaország közt már csak néhány állam képezte, a többi annyira le volt bilencselve. Az osztrák-magyar monarchia, Törökország, Dánia és Svédország, voltak ama néhány állam, melyeknek Orosz s Franciaország közt felosztását sem maguk azok, sem — a tengeri hatalmat képező s épen azért a szárazföldön kevesebb érdekelt — Anglia segélyével, meg nem akadályozhatták volna.

III.

„I. Napoleon és Sándor czár egyet nem értése, a többi Európát a felosztástól szerencsésen megmentette. E mellett I. Napoleon, ki az európai szárazföldnek egy francia világbirodalomra átalakítására látszott törekedni, megbukott, — miután legzebb régi hadseregeit az oroszországi hadjárat alatt a fagy és éhség elemészette, új hadait pedig az ellene feltámadt többi Európa roppant túlnyomó számu seregei ugyeszlóan agyonnyomták.

„De — fájdalom — az ismert 1815-i szerződések közt ki lett felejtve Lengyelország visszaállítása s valami türtelű európai egyensúly megállapítása! Oroszország határai még tovább lettek kiterjesztve, mint Lengyelország harmadik felosztása alkalmával s így az európai szárazföld civilisált államainak többsége ugy szólván a felosztás veszélyét magára nézve szentesítve láthatta, ha ugyan az akkori diplomaták — az orosz diplomatán kívül — látni tudták s látni akartak volna!

„Hosszas béke következett akkor, melyre a hatalmak kimerült állapotukban szűkségekép utalva voltak. De az 1815-i szerződések maguk legkevesebb sem biztosították Európa békéjét, sőt ezt a legnagyobb veszélynek tették ki, mely veszélynek idővel egész iszonyosságában elő kellett állania. E veszély azóta már többször elő is állott: a népek vért s vagonát fölemészítő fegyveres béke alakjában s az e mögött lappangó hódítási viszályokban, melynek s lehet eredménye,

hogy ez által erejük, a hátuk mögött hagyott földzettel kevesbedvén, egy csapással tönkre tegyék őket:

Apró csatapaték folyton fordultak elő. Igy 13-án egy fél porosz hadosztály Bandrecourt, Thionville és Sallage irányában közelebb tartott, de a francziák által a nélkül, hogy észlét ért volna, visszavetették. Ez összefüggésben a poroszok 10 sebesültet, 8 halottat és 20 foglyot veszettek. A déli hadsereg egy lovaság, gyalogságból és három ágyúból álló része ugyanazon nap Bourdonny irányában tartott közelebb, de szintén pórul járt, mert a Mac Mahon hadtestének egy osztálya által teljesen visszavetették. Az összefüggés fél óráig tartott s a németek 9 halottat, 17 sebesültet s 28 foglyot veszettek. A francia lovaság egész Dienzeig üldözte az ellenséget. Bitsch várát a Steinmetz-hadsereg egy dandára fogta körül. A legújabb hírek szerint a poroszok már Toulnál állanak. E város jelenleg harmadrendű erőd s Nancytől nyugatra mintegy két mérföldnyi távolságra fekszik.

A „Wehr-Zeitung“ következő szavakkal festi a helyzetet: „Sem a német seregek előnyomulásából, sem a francziák által odahagyott helyek, megszállásából, sem ama kisebb előrsi meglepések, melyeket a poroszok tüstént nagy ütközetteké nagyítanak, nem lehet alapos gyantát formálni. A legközelebbi jövő felett döntő harc szitony megtörténhetik a Mosel balpartján levő vár-háromszegen belül, mint a catalani-i sikokon, vagy a párisi várművek oltalma alatt. De ezen csatával, — bármiként tüssön is ki a hadi szerencse, — a háboru nem lesz bevégezve; mivel az, a körülmények láncolata következtében oly nemzeti háboruvá, fajharccozzá fog válni, minőt a 19 dik században nem tartottak többé lehetségesnek.“

A „Liberté“ írja, hogy a 7 rajnai hadtest vezénylete Mac Mahon, Bazaine és Carobert tábornok kezébe tétetik le. Ez főleg azon szempontból történik, hogy a hadsereg vezénylete központosították és a hadműködések kivitele egyesítették. A „Temps“ állítja, hogy a hadsereg vezéreinek szerepében változások történtek: Bazaine tábornok lett főparancsnok, Trochu tábornok pedig vezérőrnagy, Leboeuf tábornok visszavonult. Mint a „Patrie“ írja, a tengerészeti gyalogság megkezdte Párisba való vonulását, hová a város védelmezése végett rendelve van.

Verdun védelmi állapotba helyezték. Mint a „Carrier de Verdun“ jelenti, Verdun lakossága föl-szóllított, hogy másfél óraapra lássa el magát élelmi szerkekkel.

A porosz király egy st. avoldi-i sürgöny szerint egy proklamációt bocsátott ki, melynek első szakasza azt mondja: „Az ujonczok összeírása a németek által elfoglalva tartott területen eltilatik.“

A vogesi hegységben számos guerilla csapatok portyáznak, melyek a poroszokat zaklatják s mint mondják, e csapatok nagyobb számmal fognak szerveztetni.

Luxemburgból írják aug. 9-dikéről: Az e hó 6-dikán harczban állott franczia ezredek a következők: a 2. 8., 22., 24., 38., 40., 55., 63.,

hogy Oroszország talán a francia császársággal, vagy — a mi valószínűbb — a porosz uralkodóházzal, vagy mindkettővel szövetségben, alkalmasan s időről időre a többi Európát Lengyelország sorsára juttatja.

„Hogy pedig ilyesminek bekövetkezése esetre nem csupán a gyöngébb nemzetek eltiporva, hanem egyáltalán a szabadság s alkotmányosság a continensről száműzve lennének, főképp ha az orosz s a porosz uralkodók hajítják végre az osztozást, mialatt legveszélyesebb riválisokat — Franciaországot — megalázzák: az oly kétségtelen, hogy bővebben bizonyítani föltaléges. Az a liga, mely I. Napoleon megbuktatásával nem elégedett meg, hanem „szent szövetség“ átkeljes neve alatt a népek ébredő szabadságszeretét rendezesen s a legeszomorítóbb egyértelműséggel fojtotta el a continenset, csaknem mindenütt; az a liga, ha csak két tagból fog állani, még rendszeresebben, még kérelhetlenebbül s még egyetértőbben fogja tudni e szerepet.

IV.

„Mint érintem, az európai continensre nézve a felosztás veszélye egész teljében állana elő, ha a most megindult franczi német háboru az egyik hadviselő félnek eclatans diadalával végződik.

Mivel pedig e veszély csakugyan létezik, előtte szemethunyni az emberiség elleni bűn volna. Ennélfogva, a mostani semleges hatalmak saját életérdekeik által arra vannak utalva, hogy a hadviselő felek mielőbbi kibékítésére törekedjenek, a mi ha nem sikerül, ugy fegyveres semlegeség által iparkodjanak a győző félre idejekorán nyomást gyakorolni, nehogy a legyőzött ellen végletekig folytatasa a helyzet kizsákmányolását.

Ha a semleges hatalmak nem ily politikát követnek, s a késztelentlenül állva időt engednek az egyik félnek — a győzőnek — a helyzet teljes kizsákmányolására: akkor már csak idő kérdése lesz a gyöngébb európai államok elbukása, mert már akkor csupán a győzöttől s Oroszországtól függ, hogy alkalmasan osztozzanak.

TÁRCZA.

Mutatvány

az „Európai válság veszélyei“ című röpiratról.

Első rész.

I.

„Körülbelül száz éve lesz annak, hogy Európában a hatalmak közti egyensúly, — mely azelőtt, a westfáli békekötés óta a diplomácia vezérével gyanánt szerepelt — felbomlásnak indult, sőt közben-közben fel is bomlott, most pedig e felbomlás végzeteljes befejezése felé látszik közeledni, mely a legtöbb európai nemzetet egyaránt nagyobb nemzet általi elnyelés veszélyével fenyegeti.

„A lengyel birodalom (Lengyelország, Litvánia s Rutenia hármass birodalma) 1772-ben történt első felosztásával, s még inkább annak természet-szerű következményei folytán, annyira megszünt Európában a hatalmak közti egyensúly, hogy két-három leghatalmasabbnak discretiójától ftgg a többiek fennmaradása.

„Midőn az orosz birodalom határai, a Visztuláig s illetőleg a Prut folyóig toltak előre: már akkor el volt vetve a kocka arra nézve, hogy a civillizált Európa békéje folyvást csak egy hajszálon függjön. Azzal lehetővé lön téve az, a mi azelőtt lehetetlennek látszott, hogy Oroszország a continens valamely más nagy hatalmasságával szövetkezve, Lengyelország felosztásának példájára a többi európai államok legnagyobb részét osztozás tárgyává teheti.

„Ha ez eddig még sem következett be, vagy ha Lengyelország alkalmasan lehetséges visszaállításának elmulasztása esetében sem fog bekövetkezni: azt csupán azok egyet-nem értésének köszönhetjük, a kik oly osztozás keresztülvitelére elégséges erővel bírnak. S ez vajmi sovány vigasztalás a gyöngébb államokra nézve, — idezámitva

66., 67., 76. és a 77. gyalogezredek, — továbbá a 10. 12. vadászaljak. A többi csapatok még nincsenek ismervé. Nagy segélycsapatok! A hadsereg — újabb három nagy hadtestre osztva Mac Mahon, Bazaine és Canrobert alatt — Metz és Nancy közt összpontosul. Csüggedten bátorság! Franciaországban hazafias ösztökölés; — a hangulat javult. Itt nagyon aggodnak a miatt, hogy Poroszország hatalmába juthatnának. Csaknem mindenki francia érzelmű. Csak francziál lehet beszélni hallani. Az erődítések a nyugati oldalon egészen le vannak rontva. A város ott teljesen nyitva van. Az őrség egy zászlóaljából áll, minden hadi intézkedés nélkül, épen úgy, mint Svájcban.

A Rómában volt francia katonaság, mely mintegy 20 ezer főre megy, legközelebb fog Belfortba érkezni, hogy az ottan volt sereg helyét, mely Metzbe küldetett, mint tartaléksapat elfoglalja.

A „Wdr“ nek írják Berlinből 12. ről Minden eshőlésegre el vagyunk készülve. A pötezedek szervezve vannak, ma szemlélté meg őket Bonin kormányzó. Elég volt néhány hét, ezer meg ezer egyéves önkényesnek annyira kiképzésére, hogy most a harczoló sereghöz úgy állunk, hogy 200,000 derék harcost minden pillanatban utána küldhetünk a főseregnek, s már is hozzáálltak az ujonczok kiképzéséhez, ide sem számítva ama 100,000 gyakorlott honvédet, kik a határvidék védelmét vállalták magukra.

Berlin, aug. 14. Hivatalosan jelentik Hery főhadiszállásáról aug. 13. árol este: Egy ellenséges zászlóalj, melyet Metzből vasuton Pont a Mousson felé szállítottak, podgyászának hátrahagyásával hirtelen visszavonult, midőn a mi gyalogságunk megszállotta a várost. A francziák ott hagyták Nancyt. A mi lovasságunk a Nancytól északra Frouard felé vezető vasutat megrongálta, egy más lovas osztály elfoglalt egy takarmány szállítmányt, mely a metzi seregnek volt szánva.

Kuxhaven, aug. 14. A helgolandi francia hajóraj parancsnoka a helgolandi kormányzó által a kuxavereni angol consult tudósítá, hogy a német északkeleti tengerpart Baltintól délre — holnaptól kezdve — ostromállapotba van helyezve. A semleges hajóknak a kimenetelre tíz napi idő van engedve.

Hamburg, aug. 14. A tengerpart ostromállapota az Elba, Eider, Weser és Jahdera terjed ki.

Páris, aug. 15. (Hivatalos.) Tegnap délután a poroszok előnyomulása Toul-tól 1500 méternyire jeleztetett. Egy francia kémbadosztály 200 utlásra bukka, mely alkalommal egy francia csendőr megöltet. — Egy parlamentar a város átadását követelte a mintán az átadás erőlyesen megtagadtatott, visszavonult. — A lakosság magatartása kitűnő.

Francia hangulat.

Warrens Eduárdnak, Bécs legkiválóbb saur-nalisztájának hetilapja a következő érdekes tudósítást vette a francia nép hangulatáról:

„Egy magas állású személyiség, a francia állapotok kiváló ismerője, ki (13-ak) Párisból ide érkezett, oly felvilágosításokat ad nekünk, melyek igen alkalmasak azon illuzió eloszlatására, mintha a béke már közvetlen kilátásban volna. A Rajnán innen majdnem általános volt a főtveés, hogy a poroszoknak még csak egy fősájtat kell nyerniök, hogy Párisba bevonulhassanak és hogy a francia főváros elfoglalása a németek által azonnal biztosítaná a béke létrejöttét. Ezzel ellenkezőleg tudósítónk azt mondja, hogy a béke igen távol kilátásban van, hogy száz francia közül 99 nem akar tudni békéről, a míg csak egy ellenséges áll francia területen. Napról napra nő a nép elhatározottsága, hogy az invázió ellen fölveszi a harcot és ettől két elvesztett csata, de maga Páris eleste sem tántorítaná el. Eugenia cs. néf a mostani kormány nem tekint regensnek; nem tesznek neki többé jelentést és nem vesznek tőle utasítást. — A császár személyéről is alig van már szó. Ő egészen a háttérbe szorult s el is tűnhetnék a színről a nélkül, hogy ez által a helyzet lényegesen változék. A mostani haditerve magva azon elhatározás, hogy a sereg bátrabb vonuljon, vagy Chalonsban vagy Páris kapui elé, hogy így a poroszok kényseritessenek, több hadtestüket az erősségek körülvetelére és Nemetországgal való összeköttetésre vonaluk biztosítására hátrahagyják. Nagy pótszállítmányok által annyira remélik növelni francia hadsereget, hogy nem kellend többé számbani tulerő eilen küzdeve, mint az eddigi csatákban, hol ugy állottak, mint egy a négyhez. Gróf Bismark részéről tudni vélik, hogy nem volna ellenére, oly békét kötni, mely egy mérföldnyit sem választana el a francia területtől. Azt mondják, hogy Bismark bérné egy, a német hatalmaknak fizetendő nagy hadi kontribuczióval. De, mint már említettük, a francia nép mostani hangulata mellett oly kevésé lehet gondolni békealkudozásokra, a mily kevésé volt rávethő ilyenekre Sándor császár, mikor első Napoleon Moszkvából nyújtotta ki feléje békét kinaló jobbát.

„Midőn a német hadak Franciaország felé indulnak, a vasúti kocsiakra a felirat volt ragasztva: Gyorsmenet Párisba. Meglehet, hogy e jóslat

valósnl. De a mit nebezen hisznek, az, hogy a gyorsmenet szintoly könnyű szerrel menjen vissza Berlinbe, Münchenbe s Drezdába. Ezáltal könnyebb volt Franciaországba benyomulni, mint onnan visszazártni. Általános népfegyverkezés van külsőben s a német hadaknak ezentúl nemcsak a francia sereggel, hanem valóssággal egy fegyverben álló nemzettel lesz dolga.“

Strassburg körül.

Badenből írják az „A. A. Ztg.“ nak: A harczai zaj tőlünk elvonult ugyan s már a Vogesek közé nyomult, de azért visszahatása alatt nyomait hasonlóan éreztük. Strassburg vasárnap, ha nem is szorosan vett katonai értelemben, de tényleg bezáratott s időnkint dördölések voltak hallhatók, melyeket a vár külső bejáratának felrobbantásai okoztak. E nap óta a Múnsteren fehér zászló leng, mely azon álbitre adott okot, hogy a vár magát feladta, vagy feladni készül. Ennélfogva hétfőn éjjel a Rastatt felett állomásozó összes katonaság Strassburg felé húzódott, és a Söllingennél vert hidon a 34. porosz gyalogezred, a badeniek 24 hatalmas ágyúval Rastattból Elsassba mentek. A vár őrizete csekély a élelem dolgában rozsl áll, s mi is kényeszerülve vagyunk azt mielőbb elfoglalni, mert egy ország erősségei egyikének birtoka nélkül elfoglaltak nem tekinthetők. F. hó 10-kén ismét 46 ágyú hozatott Rastattból Kehlbe, hogy Strassburg ostroma megvalósíttassék.

A túlsó parton remítő gonoszul áll a dolog s csapatunk mindenütt a legfélelmesebb fanatizmusmal találkoznak, melyet kivált a papság keltett föl. A parasztok a katonákra, még a beteg-ápolókra és a sebesültekre is lönek, sőt a kúák vizét is megrontják, miért a legszigorabb rendszabályok vétettek foganatba. Nem csupán 26, de sokkal több parasztot löttek rögtönítéletileg fűbe. — Most, hogy Elsass meg van szállva, hiányzanak az élelmiszerek, mert a vidéket teljesen kiélték s a francia katonaság is sokat szenvedett. Ezért vasárnap délután a karlsruhei nő segély egylet az ország többi egyesületeit távirati uton szólította fel élelmiszerek, fölfrissítők és tépések lehető leggyorsabb küldésére és valóban megható volt látni, mint ajánlották fel számosan mindazt, a mit csak nélkülözhettek. A kocsik egész sora vonult fel egymásután a székvarosba s csak itt kezdtek a küldött tárgyakat rendezni a szerint, a mint a sebesültek vagy a Pfalz és Elsass lakói részére voltak alkalmasak; az utóbbi helyen különben kenyéren volt hiány. A wörthi győzelmet, a mennyire csak a szem ellát hatott a feketeerdőség előhegyein, a nép mindenütt megünnepelte s a lelkesülés kivált Karlsruheben volt nagy.

Strassburg ostromáról írják az „A. A. Ztg.“ nak 10-kéről: Vasárnap Strassburg tényleg körül volt zárva, ha nem is szorosan katonai értelemben. Időnként erős detonációk hangzottak, a mi onnan eredt, hogy a vár külső bejáratái légbe röpíttettek. Azon naptól fogva a múnsteren fehér zászló lobog, miből azon téves vélemény támadt, hogy a vár kapitáljai készűl. Hét főre eső éjjel a Rastatt felett álló összes sereg Strassburgnak indított, Söllingennél hidat vertek, s azon keresztül vonult a 34 dik bajor gyalogezred és 24 nébz ágyú. A vár gyengén van meg szállva, s élelemmel rozsl ellátva; ma újra 46 löveg indult Rastattból Kehl felé Strassburg ostromához.

UJDONSÁGOK.

— A Kolozsvárt felállítandó honvédeknek javára újabb időben ismét a következő összegek érkeztek be, melyekért ezennel nyilvános köszönet mondatik, ugyanis: Szászsebes városa tanácsától 20 frt. Gyulafejérvár városa tanácsától 50 forint. Sepsz Szent György városa tanácsától 45 frt 83 kr. A m. kir. honvédkerületi parancsnokságtól.

* A „M. Polgár“ rendkívüli munkatársa (97-ik szám) beállt hadásztnak; pedig ha az elutazott „munkatárs“ at visszahívna, még akkor sem telnék ki belőlük egy jórávaló „Gefreiter.“ Az „elutazott“ munkatárs (Br. . . .) ugyan megírta rendkívüli (!) collegája számára, hol fekszik a „Párisról számitott keleti szélesség“ fokai szerint Metz és Commercy; ebből kiderítvén a rendkívüli munkatárs azt, hogy Commercy közelebb van Párishoz mint Metz, örömeben fen-ne dicsekszik az „elutazott“ „gömb háromszög-tani és geometricogeographiai tudomány“ val. Pedig ez a stratégiai tudomány az északi hosszúság mendemondájának regijiből való. A Metzről Verdunnek vonuló (300,000) francziákat a Vigneullen túl nyomult poroszok támadván meg, ha ezek Commercy re (itt a re és he) nagy különbséget tesz meg a nem-stratégák előtt is) lökettek vissza, s a francziák eljuthattak Verdun-be, aligha bevetik a poroszokat Párisba másként, mint a fegyvertelenül, a minthogy a poroszok valabára méltóztanak legutóbbi vereségüket elismerni.

(—) D.-Szt.-Mártonból írják lapunknak, hogy a Kis Küküllőmentén, a komor, esős napokat, szeleidebb idő váltotta fel. A szőlőgazdák szép termésnek néznek elébe, a korább érő szőlőfajok már nagyban érnek.

A „Magyar Polgár“ munkatársa közöl az egyik csak az imént tüntette ki magát a ráfogás nemes mesterségében. Ezt a dícsőiséget megírta Molnár Antal a „A háború“ című III dik cikkében concurren — nevezetes történelmi adattal áll elő, „Angol-és Franciaország 1861. jan. 23-ki békekötéséről.“ (Lásd „Magyar Polgár“ rendkiv. melléklet a 96-ik számhoz). E szerint 1861 ben, vagy talán 1860-ban háború folyt Anglia és Franciaország közt! Lámi mi erről eddig semmit sem hallottunk! Tudunkra az angolok Waterloo óta nem álltak harcban a francziákkal, tehát békét sem köthettek. Hanem hát mi nem tanulmányoztuk Hugo Victor, a historicus (!) alapos történelmi műveit?! Ezekből pedig az a tanulás, hogy ha Molnár Antal, a „Magyar Polg.“ legfőbb munkatársa ilyen jól van értesülve az 1861-ben történetekről — pedig a gyerekkor éveiben történetekre legélelénkebben emléksztünk vissza! — akkor ugyan hogy tévedhetne arra nézve, mi történt „Kr. sz. e. 1496 évvel“ — és a „Kr. sz. e. 1496 dik évtől a Kr. sz. utáni 1861 dik évig.“

Egy valaki, ki néha maga is bepillant Clio könyvébe.

(—) Alvinczről írják lapunknak, hogy ottan és környékén e hó 11 kén délután iszonyu vihar dúlt. Tyúktojás nagyságu jegek hullottak, melyek sok kárt okoztak a terményekben és apró marháknak. Ehez hasonló szomorú híreket Erdély több vidékéről vettünk.

A „Magyar Polgár“ rendkivüli munkatársa elismeri, hogy a „Köz.“ sehol sem írta: a francziáknak „a német hadsereg egy reggelre sem elég falat.“ Egyidejűleg a „syntaxis ornata tropusai“ nál keres segélyt; ezek jogosítják fel őt, nyomd az „ironicus auxesis“ re. Legelőbb is azt kérdem, hogyan irhat egy ornata syntaxis látott egyén így magyarul: „egy reggelre sem elég falat!“ — Hisz ez arra mutat, hogy az egyszerű nyelvtant sem forgatta nagy haszonnal. Kár tehát ékesekkel belüdoie. Aztán, miféle tropus enged meg a journalistának azt, hogy a saját elfehezemodásait kifejező szavakat, idézőjegy közé fogva másnak imputálja?! Ez maig egyetlen nemzet hirlapjainak mában sem dívik. Csak a ráfogás mesterségével gyakorolhatja magát valaki az auxesisekben oly módon, hogy ama „egy reggelre sem elég falat“ kigondolását a „Közöny“ olvasóira kívánja tukmálni. Csak tartsa meg magának az ilyenekre való privilegiumot, mintán a reafogás pocso-lyájában olyannyira tetszik magának; midőn ismét a „Köl. Köz.“ ellen akarván fordítani azt, a mit e lap aug. 6 ki, 92 dik számában, a „Pest. Lloyd“ katonai munkatársa után közölte. A „Köz.“ laicus munkatársa ilyen férfiak nézetei s Kápolnai cikkei után indulnak a hadi dolgokban és nem Mátrai szemléiből tájékozzák magukat, jól tudva róla, hogy a stratégiához is ép annyit ért, mint a józan philozophiához. Ép oly kevésé mutatta ki a „M. P.“ r. m. azt, hogy a „Köz.“ Mac Mahon wörthi győzelméről „fictiosus táviratot“ hozott; mert az a valódi távirat a weissenburgi csatáról szól, s mint ilyen, olvasható a „Köz.“ aug. 9 ki számában. Hogy a „M. Polgár“ rendkivüli munkatársa a „Köz.“ hitelének végleges tökrejtése felett aggodik — ez töle nagyon szép; hanem, ha halljuk mily népszerűvé lett — megfordítva — a „Magy. Polg.“ a szélesség közt, — ha itt Kolozsvárt már is ezimévek megváltoztatására akarják felezőíteni — ugy tudhatjuk: hány vékával telik. Ezért több szerénységet és meggondolást ajánl a

„M. Polg.“ egyik olvasója.

(—) Tüntetés a francziák mellett. Pesten a Széchenyi sétateri vendéglőben közelebről nagy lelkesedéssel fogadtatt a Marsellaise. A zenészeknek ismételi kellett a harci riadót, s a közönség szűnő nem akor taps által tanúsította a francia sympatiát. Általában a fővárosi közhelyeken nagyban járja a marseillaise. A német dalt: „Die Wacht am Rhein“ nem hallhatni sehol. Egy burkns-barát hűzati akarta a porosz nótát: „Heil dir im Siege Kranz.“ de a cigány nem tudta. „Hanem elbuzom, ha megtanít reá“ mouda a cigány. Bizony én sem tudom, volt a burkns barát válasza. Hanem, hogy az ő privat sympatiáin többé ki ne fogjon sem közönség, sem cigány, fogta magát, elment a porosz konzulatushoz, hogy tanítsák meg a porosz nótára. A porosz konzulatus ennélfogva nagyobbzerű megrendeléseket tett Berlinbe. (P. N.)

A „Magyar Polgár“ ráfogás jelvényét borle-
dozó fömnyatáráat, ki cikkében, szemléiben kerébe tőri a mi édes magyar nyelvünket — s a ki, mint naponta bebizonnyul, a politikai eszély és tapintatnak híret sem hallotta — figyelmeztetem a lipcei A. H. Payne kiadásában megjelenő „Das neue Blatt“ című lapra, mely eddig két cikket hozott: I. A kis Napoleon halókamrájában és II. Olivier úr és az ő ura“ cím alatt; igér még harmat: III. Hogyan alapítanak császárságot. IV. Hogy rontják meg a népet. V. Eugenia asszony, vagy imádkozás, dívat és gyilkolás.“ — Ez a lap egy egész évnegyedre csak 12/2 ezüst garas; ezt a lapot hozzássa meg Mátrai Ernő magának, s az idézett című cikkekét fordítsa ki magyarra; mert ezáltal nagyobb szolgálatot teend a junkermilitarismus dicsoitésében, mintha egész élete folytan írta azokat az idétlenségeket, melyeket bármily jegy alatt, éremlyős képtelenségéről azonnal az ő édes sajtójainak ismer fel a „M. Polgár“ olvasója.

—? Kodolányi Antal jeles gazdasági szak-
írónk és a k. monostori tanintézet igazgatója, újra gazdagította gazdasági szakirodalmunkat egy, csak tanulmányának nevezett, de alapos művel: „A test-
alak és haszonvételi (termelő) képesség közötti viszony a szarvasmarhánál. (Állattenyésztési tanulmány).“ Ára 50 kr.

(—) E hó 16-kán Bécsben a Napoleon-nap alkalmából istentiszteletet tartottak, melyen a francia követség összes tagjai, a bécsi külügyi hivatal tisztviselői s a török és dán követ voltak jelen. Az angol, olasz és orosz követség nem volt képviselve.

* A „Times“ párisi levelezője jegyezte fel a következő mondat, melyet egy munkás intézett egy asszonyhoz, ki távozó fiát siratá a boulevardon: Ne sirjon asszonyom! most olyan idők jönnek, midőn a francia nők férfivá s minden francia férfinak hőssé kell lennie.

■ Lapunk mai száma mellett küldjük szét egész, fél és negyedéves előfizetőinknek az általunk megszerzett „Csataterképet a porosz francia háborúról.“

KÜLFÖLD.

A „Liberté“ legújabb száma igen fontos cikket közöl, mely komoly aggodalomra helyezheti a francia nemzetet. A poroszok további magatartásában előtérbe jöhet azon nézet, hogy nem folytatva tovább a háborút, egyszerűen betesznek magukat Lorraine és Alsocba egész a Voges hegy-ségig; ezt hagyván meg természetes határnak a „német császárság“ és Franciaország között. Ten-nemcsak hadtanilag foglalják el, hanem polgári tekintetben is bekebelezik a német császárságba. Ha a poroszok e tartományokban otthon fogják magukat érezni, a támadási harcot védel-mine változtatják és Hagonan, Strassburg, Schlettstadt és Mühlhausenben megerősítet állásba helyezik magukat. Hogy fogjuk majd onnék kiszorítani? A „Liberté“ e gyausat több kisebb német lap által kitárába helyzetek bekefelelétek megerősítik.

Mi a diplomatai becsakudozások illeti, e tekintetben a „Journal Officiel“ kimondotta, hogy Franciaországuk nem szabad semmi gyengécséget elarului, követezőleg nem is gondolhat még most békeötésre. Az egyetérés, mely Anglia és Olaszország közt létrejött, és melybe állítólag egy más hatalom is bevonatott, még nem kész megállapodás, és ha az volna, mint mondják, a keleti eshetőségekre vonatkozik.

A „Journal Officiel“ következő részleteket közöl a 14-kén Lavillette párisi külvárosban történt lazadási kísérletéről: Tegnapelőtt a Lavillette munkásnegyedben nyolcvanhat, törrel s revolverrel fölfegyverzett egyén a pompier laktanya őrséget megtámadta, két pompier és három városi rendőrt megsebesített, egy rendőrt pedig megölt. A laktanyában levő csekély számú őrség erőlyesen támogatva a negyed polgársága által a zavart elfojtá s ötven lázadó elfogott. A lakosság agyon akarta őket ütni. Azt hiszik, hogy porosz pénz táplálja a zavarokat.

Baselből írják, hogy növekszik az ingerültség Sváicz és Baden közt. Mint valami bomba pattant szét Sváiczban a „Nord. Allg. Ztg.“ nyilatkozata, hogy: „miképpen jutalmaztassanak a déli államok.“ A svájci lapok azt vélik, hogy ez ujjmutatás Schaffhausenre és Kleinsaselre. A badeni lapok is különös hangon beszélnek Sváiczról. A Rajna hidja Baselen elő van készítve a felrobbantásra.

Florenz, aug. 16. A kamarai ülésben Lanza azt a jelentést teszi, hogy az utóbbi események a kormány magatartásán semmit sem változtattak. A bebiztoságra vonatkozólag azonban, a haderő szaporítása vált szűkségesé. Minélfogva a kormány két más korosztálynak behívását is elhatározta, s 40 millió bielt kér engedélyeztetni, mely összeg a nemzeti bank által lesz előállítandó. Egyszerűsöd meghatalmazást kér a kormány a lokittel- és requisitoria néve.

Rómára vonatkozólag a porosz politika az olaszszal ugyanazonos. A pápaság fenntartására nézve diplomatai tárgyalások nem tartattak. A szent-pétervari „Novoje Vremja“ tanácsolja a francia hajóhadnak, hogy eddig szenvedett minden veszteség, csak gyors partra szállás által tehető jóvá. Mi a fegyverkezést illeti, Poroszország mindent megtejt, mit tenni lehetett; erejének megosztása két- vagy több felé, reá nézve veszélyes. Poroszország kuforrásai már ki vannak merítve, s mi a hadtestek kiegészítésére szűkséget okozó történetek, erőszakkal kellene történiük.

Szent Pétervárról írják a „Tage-Pressé“ nek aug. 8 ról: „Az itteni kormányközönség növekvő figyelemmel kísérik az Ausztria fegyverkezéseiről (?) érkezett híreket. E híreket itt egyeztetatosan annyira terjesztik, hogy azokról szűkségekép tudomást kell venni, habár Chtok gróf még aug. 2 kán biztosítá a császárt, miként az ausztriai magyar kormány el van határozva a fegyver nélküli seulyegesség mellett maradni. Ezen értekezlet alkalmával — mint értesülünk — az orosz császár azon megnyugtató és határozott biztosítást tevő az ausztriai magyar nagykövetnek, hogy az ausztriai magyar kormány el van határozva a fegyverkezéstről lemond, nemcsak „nemiféle veszélynek nem lesz kitéve a remélhetőleg győztes Poroszország részéről, hanem sokkal inkább teljes bizonyossággal Poroszország halálfára számíthat. Tudjuk, hogy Chtok gróf e fontos értekezletet tartalmát Bécsbe megtáviratozta, s egyzersmind azon megyőződését fejezte ki, hogy az orosz hadsereg egyelőre még a legmélyebb béke-lábon áll. Ez utóbbi azonban szűkségekép azonnal megváltozik, mibelyt Ausztria valóban fegyverkezik. Már előkészítik az intézkedéseket, hogy ebe-tőlleg jelentékeny csapatteket állíttathassanak fel a határon. Erre, ugy látászik, Oroszország köte-lezve van Poroszország irányában.“

A „Staatsanzeiger“ Thienenek egy körszűg-nyét közli, melyben es teljesen alaptalannak mondja a Grammont hg. aug. 3-iki szűgnyében Bismarck-

